

**DE
EUROPESE
STEDEN
VAN
JOSEP
PLA**

30.11.2010—15.02.2011
Espai Catalunya Europa
Brussel

De naam van Josep Pla (1897-1981) heeft zich door de jaren heen geconsolideerd als een van de grote Catalaanse schrijvers van onze tijd. Hij was een aandachtig en scherp waarnemer van de werkelijkheid en een deel van zijn omvangrijke werk, zijn meest persoonlijke literaire wereld, is toegespitst op de ervaringen van zijn land, Catalonië, en met name de mensen en het landschap van zijn geboortestreek Empordà en de steden waar hij zijn opleiding heeft gevolgd, Girona en Barcelona.

Maar Josep Pla wijdde zich al op jonge leeftijd actief aan de journalistiek: vanaf 1920 was hij gedurende twintig jaar perscorrespondent van twee belangrijke Catalaanse kranten, *La Publicitat* en *La Veu de Catalunya*, en van de Madrileense krant *El Sol*, en reisde hij door heel Europa (Parijs, Genua, Italië, Berlijn, Moskou, Londen, Stockholm...). Tijdens deze ononderbroken activiteit blijft hij echter oog houden voor de werkelijkheid en blijft hij voortdurend lezen, luisteren en op ieder tijdstip gesprekken voeren. Zo wordt hij de eerste moderne schrijver van reisverhalen in het Catalaans: zijn eerste gepubliceerde werken zijn vooral reisverhalenbundels. Vanaf het begin heeft hij veel succes bij de lezer en wordt hij erkend door de belangrijkste schrijvers en critici van dat moment.

Zijn observaties –die hij, al op oudere leeftijd, aanvult met een aantal reizen door Europa en Amerika sinds de 50' er jaren en die hij met eerdere reisverhalen in de delen van zijn volledige werken bijeenbrengt– hebben verrassend genoeg hun geldigheid behouden en vormen een uitstekende bron van informatie voor de Catalaanse samenleving: literaire, historische en artistieke informatie over de westerse cultuur.

Deze tentoonstelling wil een beknopt overzicht geven van het enorme werk dat Pla gedurende zijn leven heeft verricht om de werkelijkheid van ons Europa te verspreiden. Als referentiepunten dienen de zes steden waartoe de schrijver zich sterk voelde aangetrokken: Parijs, Madrid, Rome, Berlijn, Londen en Athene. We hebben speciale aandacht geschonken aan de grondige kennis die Pla bezit over de literaire schrijvers en denkers van de culturen die deze steden symboliseren.

OC IX, 304

«De ideale reiziger zal voor mij altijd Stendhal zijn. Stendhal was voornamelijk geïnteresseerd in alles wat hij zag: de mensen, het gesprek, de levenswijze, de politiek, de kostuums, de archeologie –en de kunst natuurlijk. Reizen met één enkel perspectief lijkt mij enigszins belachelijk.»

• Parijs

Josep Pla komt in 1920 in Parijs aan en beschrijft zijn eerste indrukken in *Notes sobre París* (1920-1921) die gepubliceerd worden in *Sobre París i França* (OC IV, 1967). Als correspondent van de *La Publicidad* verzorgt hij de berichtgeving over de Conferentie van San Remo (april 1920), dat het Verdrag van Versailles ratificeert, en over de Franse politiek. De stad en de stedenbouw blijft hem boeien maar hij raakt met name gefascineerd door de literaire en artistieke wereld. Hij ontdekt nieuwe waarden, zoals Marcel Proust, die hij vurig verdedigt op het moment dat deze bekendheid krijgt. De Franse cultuur vormt de brede basis van de literaire wereld van Pla.

OC IV, 29

«Als ik naar buiten de straat op ga, is het zo'n typische lenteochtend in Parijs, met een parelmoerleurige nevel, een heel fijne brijachtige massa, scherp in al haar mildheid. Het onzekere licht, met een kaneelbruine kleur. Het natte asfalt. De glans van de huizen, als die van een geitenvel dicht en gevlekt, donker en ontkleurd...»

OC IV, 85

«Het literaire leven boeit me enorm –veel meer dan de journalistiek die ik beoefen om te kunnen leven. Parijs is een stad die geschapen lijkt te zijn voor het literaire leven. Met het literaire leven bedoel ik lezen. Parijs is een stad om er goed te lezen, ik bedoel, te leren, geobsedeerd te raken door de boeken –de inhoud van de boeken. [...] Vrouwen, geld, het sociale leven, de politieke interesse van het moment, verdwijnen naar de achtergrond tegenover deze hartstochtelijke belangstelling die sommige schrijvers en sommige boeken bij mij opwekken.»

Josep Pla voor het
Palais du Luxembourg.
Parijs, 1920

Fotograaf onbekend,
Fundació Josep Pla,
col. Josep Vergés

PAUL VALÉRY*Monsieur Teste*

OC IV, 93

«[...] ik ben van mening dat *Monsieur Teste* een fundamentele tekst is. Dit boek is een geweldige en heldere kritiek op de menselijke samenleving en de zijnswijze van de mens. Als deze kritiek niet op een raadselachtige, gecompliceerde en prachtige manier was geschreven, zou het een subversieve tekst zijn geweest zonder weerga in de literaire waarneming. Het is de vraag of het boek in het systeem van de huidige maatschappij ooit gepubliceerd zou zijn...»

CHARLES BAUDELAIRE*Les fleurs du mal*

OC XXXV, 112

«Baudelaire is een groot dichter. De val van een dichter vindt meestal plaats door het gebrek aan schaamtegevoel. Baudelaire heeft dat schaamtegevoel nauwelijks nodig. Hij is vrijwel onfeilbaar.»

ANATOLE FRANCE*L'Île des pingouins*

OC XLIII, 121

«[...] en dan hebben we France de historicus van zijn tijd en deze is onsterfelijk. Wanneer men wilde weten wat er in Frankrijk gebeurde in de jaren rond het Dreyfus-proces, dan raadpleegde men de boeken van deze schrijver die zijn tijd als onderwerp hadden, net zoals we tegenwoordig de memoires van de avonturier Casanova, de *Galante dames* van Brantôme en de memoires van Saint-Simon erbij halen...»

GUSTAVE FLAUBERT*L'Education sentimentale*

OC XXVIII, 302

«...*De Leerschool der liefde* is een van zijn beste, zoniet de beste, roman –zoveel belangrijker dan *Madame Bovary*– die in Frankrijk geschreven is.»

ANDRÉ GIDE*Journal : 1889–1939*

OC XXXIII, 206

«Het belangrijkste werk van Gide is wat hij schreef los van wat hij zag of beleefde, d.w.z. zijn *Journal*, zijn dagboek dat in meerdere of mindere mate persoonlijk is. [...] Het is wanneer Gide reageert op een willekeurige gebeurtenis, hoe onbeduidend ook, dat hij getuige wordt, een uitzonderlijke getuige van zijn tijd.»

VICTOR HUGO*Œuvres poétiques*

OC XII, 178

«Wat een geweldig dichter, wat een uitzonderlijk schrijver, wat een fenomenaal literair genie! In zijn poëzie is alles aanwezig, alles van Baudelaire, alles van Rimbaud, alles van Verlaine, alles van Mallarmé. Het is zo'n enorme dichter, zo vruchtbaar, zo muzikaal, zo slecht in sommige gevallen, enz., dat al mijn pogingen zijn mislukt om een tekst te vinden die hiervan een algemeen idee geeft.»

ALFRED JARRY*Ubu Roi*

OC XLIII, 239

«*Ubu Roi* is een van de vooraanstaande werken van de Franse scène. Dit stuk bezit de kracht en eenvoud van de werken van de klassieken, de kleur en het gezonde verstand van de komische schrijvers uit de 16e eeuw, de levendigheid, natuurlijkheid en doorzichtigheid van de dialogen van Molière, en hieraan moeten we nog toevoegen dat in *Ubu Roi* zelfs de fantasie en het komische lyrisme van Shakespeare zijn terug te vinden.»

MICHEL DE MONTAIGNE*Essais*

OC I, 145

«Ik kan er niet genoeg van krijgen de *Essais* van Montaigne te lezen. Ik breng 's nachts uren lezend door in bed. Ze hebben een geruststellende effect op me en ze geven me een heerlijk gevoel van rust. Ik vind dat er bij Montaigne een vrijwel ononderbroken gratie is, vol voortdurende en onuitputtelijke verrassingen. Een van die verrassingen komt volgens mij voort uit het feit dat Montaigne een heel duidelijk beeld heeft van de onbetekenende plaats die de mens op aarde heeft.»

MARCEL PROUST*Le temps retrouvé*

OC IV, 230

«Hij is een realist van de herinneringen van de werkelijkheid –en de teruggevonden tijd–, iets wat heel anders is, vaak veel ingewikkelder. De werkelijkheid van de herinneringen geeft hij met een veel rijker realisme weer dan het directe en onmiddellijke realisme. Aan de basis van het werk van Proust ligt een ijzige onanie, microfonisch, persistent, doelbewust, onophoudelijk, oneindig klein, oneindig groot, transcendentiaal.»

STENDHAL*Memoires
d'un touriste*

OC XXI, 274

«[...] wij zijn allemaal kinderen van Stendhal, een fenomeen dat we tussen 1910 en 1920 ontdekten. Mijn inziens heeft deze schrijver één grote verdienste: hij gaf de menselijke psychologie gestalte. Hij gaf alles wat maar mogelijk was vorm. Zijn theorie over de liefde, die hij als een kristallisatie zag, is opmerkelijk. Alles wat erin bestaat om dingen vorm geven is, is geweldig.»

- Madrid

Als correspondent van *La Publicidad* en *La Veu de Catalunya* verbleef Josep Pla twee langere perioden in Madrid. Tijdens zijn eerste verblijf –waarin hij kennis maakte met de Spaanse intellectuele en politieke wereld van dat moment en hij getuige was van de anarchistische moordaanslag op regeringsleider Eduardo Dato– publiceerde hij een belangrijk werk, *Madrid (Un dietari)*, 1921, opgenomen in *Primera volada* (OC III). Het tweede verblijf, als kroniekschrijver van het parlementaire leven van de Tweede Spaanse Republiek (1931-1936), wordt voornamelijk beschreven in *Madrid (L'adveniment de la República)*, 1933, opgenomen in *Notes per a Silvia* (OC XXVI). Hij was een aandachtig waarnemer van een werkelijkheid en gevoeligheid die veel verschilden van die in zijn land en wisselt zijn bewondering voor bepaalde Madrileense aspecten en personen af met subtiele trekken van zijn persoonlijke ironie en humor.

OC III, 564-565

«Je ziet ook hoe die witte en roze wolken van Castellië ongevaarlijk opstijgen. Ze stijgen verticaal op, recht omhoog, en dit helpt om die oude waarneming over de lucht van dit land te begrijpen: de lucht zakt om de aarde te zoeken die zijn arm uitstrekt en deze om zijn middel slaat. In andere streken verheft de aarde zich in een impuls naar de lucht. De kleur en de vorm van die wolken en van het licht van Madrid lijken enigszins op een verlichte ansichtkaart: gestileerd, van een uiterst kwetsbare fijnheid, enigszins kunstmatig, scenografisch, gefilterd, schoon, nauwkeurig. Dat licht, die lucht, die wolken zijn de luxe van Madrid, het meest verfijnde wat de stad bezit. De lucht daar is zuiver, een berglucht, droog, versterkend, van een diamantachtige helderheid.»

OC III, 647

«In Madrid moet men komen om de laatste cafés te zien, de laatste nachtbrakers, de laatste gesprekken, de laatste intellectuelen. De laatste intellectuelen –die die men de laatste intellectuelen noemt– gaan naar Pombo.

Pombo is een stil negentiende-eeuws café, met rechthoekige marmeren tafeltjes voor vier personen, lang, in de vorm van een tunnel, onder een boog, met anachronistische spiegels aan de wanden die een droefgeestige kleur hebben. Het is een café om er warme chocolademelk met zoet gebak te nemen en een glas water, zoals op zijn Spaans. Elke zaterdag na het avondeten gaat Ramón Gómez de la Serna naar Pombo en brengt hij daar een talrijke groep kunstenaars, literatoren en jonge schrijvers bijeen. Het gesprek is open en rijk.»

Madrid

Josep Pla reist naar
Madrid om een
bezoek aan de koning
te brengen, 1976

Emili Massana,
Fundació Josep Pla,
col. Orde van Journalisten,
regio Gerona

AZORÍN*Las confesiones de un pequeño filósofo*

OC I, 633

«Azorín. Hij is een groot schrijver; ik heb een groot deel van zijn werk gelezen. Hij is subtiel, gevoelig, onvoorstelbaar elegant. Zijn manier van schrijven is eenvoudig, duidelijk, transparant. Hij vervalt nooit in de retoriek van de traditionele Spaanse zin –in de krullen van het Spaans. In deze zin is het retorische bezinsel bij Azorín altijd minimaal.»

PÍO BAROJA*El árbol de la ciencia*

OC XXXIII, 627

«Baroja, een enorme anti-barokke schrijver, had de grootste schrijver van gedenkschriften van de Spaanse literatuur aller tijden kunnen zijn. Wanneer zijn werken teruggebracht worden tot wat ze werkelijk zijn, een opeenvolging van landschappen, personages en entourages, hebben ze een uitzonderlijke kwaliteit, uniek, onovertreffbaar, magnifiek. Maar het kost moeite –en men wordt er moe van– om uit deze boeken die overbodige innerlijkheden, fictieve intriges, toegevoegde trucjes en romaneske nep te verwijderen.»

JULIO CAMBA*Sobre casi todo*

OC XXXIII, 359

«De literatuur van Camba is een literatuur van ideeën. Deze volgen een geestig woordenspel. Dit geestige woordenspel is in zijn korte artikelen vrijwel altijd duidelijk en helder uitgedrukt. [...] De expressiviteit van zijn korte artikelen verklaart zich uit het feit dat aan de basis van hun uitwerking er een zoektocht naar de juiste bijvoeglijke naamwoorden bestaat, die altijd courant en alledaags zijn.»

CAMILO JOSÉ CELA*La familia de Pascual Duarte*

OC XXXIII, 281-282

«[Camilo José Cela] sluit op ieder moment aan bij de meest universele en authentieke stroming van de Spaanse literatuur, welke door de literaire theoretici schelmenroman wordt genoemd, waarmee bedoeld wordt een wrang, wreed, objectief en overstelpend realisme dat spontaan lijkt op te wellen uit het voorouderlijk landschap, een realisme dat het model van de Europese roman is geweest. Cela is een archaïsch schrijver.»

RAMÓN GÓMEZ DE LA SERNA*Greguerías*

OC XVII, 550-551

«Gómez de la Serna voelde zich van het begin af aan aangetrokken door het Madrid van de legende, van de sub-sub-Goya, van het Prado, van de *volksvrouwen*, enkel pittoresk [...]. Hij schreef honderden, duizenden, tienduizenden *greguerías*. Wat is een *greguería*? Dit had een korte zin met een precies, synthetisch, spitsvondig en scherpzinnig bijvoeglijk naamwoord moeten zijn. Maar hij heeft er zoveel geschreven dat de nauwkeurigheid verdween en ze alledaags zijn geworden.»

GREGORIO MARAÑÓN*Luis Vives. Un español fuera de España*

OC XVII, 543

«Naar mijn bescheiden mening wordt het algemene werk van Marañón door drie krachten gevoed die hierin samenkomen –alsof zijn persoonlijkheid hierin samenkomen: zijn onwrikbare wetenschappelijke objectiviteit, het belang van het vrij onderzoek en het respect voor de menselijke waardigheid. Deze drievoudige waardering, zinnig gebundeld en stevig verpakt, maakt doctor Marañón tot een groot intellectueel in de normale betekenis van dit woord in West-Europa.»

MARCELINO MENÉNDEZ Y PELAYO*Historia de los heterodoxos*

OC XXVIII, 99-100

«Don Marcelino was een zeer geleerd persoon [...]. Zijn literaire kritiek is eenmalig en niemand heeft hem weten te overtreffen. In zijn jeugd werd hij beheerst door vormen van fanatisme. Hij las de *Historia de los heterodoxos españoles* keer op keer. Een vreemd boek! Het feit dat het bestaat, wil echter niet zeggen dat de heterodoxen hier op het schiereiland hebben bestaan. De werkelijke titel van het boek had als volgt moeten luiden: *Historia de los heterodoxos posibles* [*Geschiedenis van de eventuele heterodoxen*].»

JOSÉ ORTEGA Y GASSET

*La España
invertibrada*

OC XLIV, 164

«De heer José [Ortega y Gasset] had aan de Duitse filosofische universiteiten gestudeerd en hij kende dit vocabulaire. Zijn boek *La España invertibrada* is een triest boek. Hij had gewild dat Spanje gestructureerd was, zo gestructureerd mogelijk. Een dergelijk doel is echter onbereikbaar. “Wat is een Spanjaard?” vroeg Ortega zich af. Daarna volgde een indrukwekkende stilte, een lange pause, onbeschrijfbaar. Het was een uitzonderlijk redenaar.»

DIONISIO RIDRUEJO

*Hasta la fecha:
poesías completas*

OC XXVI, 244-245

«Persoonlijk voel ik voor Ridruejo een vriendelijke genegenheid. [...] Hij is een invloedrijk schrijver maar als dichter valt hij tegen. Hij beweegt zich in een wereld van woorden –woorden die prachtige versregels vormen maar enkel verbaal blijven. Hij probeert niet eens zich uit deze wereld los te maken en de werkelijkheid in te stappen –in de wereld van de dingen, van de gevoelens, van de mensen.»

MIGUEL DE UNAMUNO

*El sentimiento
trágico de la vida*

OC III, 497

«Wanneer hij het niet over politiek heeft, verwijst hij voortdurend naar de thesis van zijn boek dat het best zijn ideeën uitdrukt dat vrijwel zeker *El sentimiento trágico de la vida en los hombres y en los pueblos* is. Hij blijft altijd op het terrein van een romantische en anarchistische ideologie, met vele reminiscenties van de Portugese lyriek.»

• Rome

Josep Pla verbleef in Italië als correspondent van *La Publicitat* en van *La Veu de Catalunya* in 1922 en werkte ook samen met de Madrileense krant *El Sol* tijdens de opkomst en bevestiging van het fascisme die gesymboliseerd wordt in de beroemde Mars op Roma in oktober van dat jaar en die hij gedetailleerd beschrijft in *Notes disperses* (OC XII). Hij is verschillende keren naar deze stad teruggegaan. Zijn visie op Rome en andere Italiaanse steden –Genua, Siena, Bologna, Florence, Napols, enz.– is ook te lezen in *La vida amarga* (OC VI), *Itàlia i el Mediterrani* (OC XXXVII), *Darrers escrits* (OC XLIV) en, in mindere mate, in *Cartes d'Itàlia* (opgenomen in *Les escales de Llevant*, OC XIII). Een beetje zoals Stendhal, vanuit een hartstochtelijke beschouwing van de Italiaanse kunst en waardering voor het Italiaanse karakter, identificeert hij zich met dit mediterrane land waarvan hij net zoveel houdt als van zijn eigen land.

Brief van Josep Pla
aan Josep M. de Sagarra,
Florence, 1922

«En het was in Florence waar ik ontdekte dat er mensen in deze wereld waren die probeerden de dingen goed te doen, verstandelijk en gevoelsmatig goed, en die dachten dat het verblijf in deze wereld aangenaam was dankzij de vaardigheid van de kunst. [...] En bovendien is Italië mijn land, het Italiaans is mijn taal, pasta mijn lievelingsgerecht en chianti mijn lievelingsdrank. Als ik kon, zou ik de helft van mijn leven in Italië doorbrengen.»

OC VI, 533

«Mijn café in Rome is altijd het Caffè Greco, via Condotti, geweest. Het is een rustig café met klanten –vooral op bepaalde uren– die gewend zijn om zo min mogelijk lawaai te maken. Het lijkt haast een café in Noord-Europa, en als je hier wat vaker de regen langs de ruiten aan de straatkant zag stromen, zou het waanbeeld perfect zijn. Maar is het niet zo gebruikelijk Rome als een vers waterverfschilderij te zien. Je komt er veel meer stadsgezichten van Piranesi tegen.»

Josep Pla in Venetië
Fotograaf onbekend,

Fundació Josep Pla,
col. Ed. Destino

BENEDETTO CROCE

Breviario di estetica

OC A, 239-240

«Zijn werk is in omvang en kwaliteit immens, zo veel omvattend, zo geweldig, dat de inspanning van deze gigant uit het Zuiden niet te vergelijken is met de andere intellectuelen uit zijn tijd –met uitzondering van het werk van de wetenschappers.»

GABRIELE D'ANUNZIO

Francesca da Rimini

OC XIII, 56

«Binnen de moderne Italiaanse literatuur is de vervanging van kracht door woestheid en van gevoel door sentimentaliteit hoofdzakelijk het werk van Gabriele D'Annunzio. [...] D'Annunzio was niet zozeer een schrijver, hij was eerder het voorwendsel voor de opkomst van het dannunzianisme, een samenvloeiing van retoriek, amoraliteit en veel minderwaardigheidsgevoelens.»

HUGO FOSCOLO

I sepolcri e i sonetti

OC XXXV, 497

«Als ik nog eens een ander boek over Italië schrijf, dan neem ik daarin een essay over Foscolo op, als een zeer beleden man, met een indrukwekkende cultuur, een groot kenner van het Grieks en het Latijn en een groot politiek opruier –een formidabel vaderlandslievend persoon– die er altijd naast zat. Omdat dit in ons land zo gebruikelijk is, is het misschien de moeite waard om deze opmerkelijke man wat nader te bestuderen.»

CARLO GOLDONI

Commedie scelte

OC XXXVII, 315

«Het ging erom theater te maken, karaktertheater zoals men dat noemde: het toneel dat een weergave is van hoe mannen en vrouwen reageren afhankelijk van hun temperament. Dit had Molière gedaan in zijn belangrijkste werken. Dit is wat Goldoni heeft gedaan met zijn toneel, een toneel gebaseerd op observatie en werkelijkheid. Toen Voltaire beweerde dat Goldoni vergeleken kon worden met Molière, werd hij definitief erkend.»

HORATIUS

Satires i Epistoles

OC XXXVII, 273

«Het is goed mogelijk dat in het oude Rome Horatius een van de meest scherpzinnige waarnemers met een groot expressief vermogen van zijn tijd is geweest [...]. Hij was een van de grote idolen van Leopardi die prachtige observaties en verschrikkelijke satires over de jaren van Keizer Augustus en Mecenaz schreef. De Italianen zijn al eeuwenlang enigszins tweeslachtig: ze zijn tevreden maar toch ook niet.»

GIACOMO LEOPARDI

Zibaldone

OC XXXVII, 307

«Vandaag de dag is duidelijk aangetoond dat het hele werk van Leopardi zijn oorsprong vindt in de *Zibaldone*, het dagboek dat de geest van de dichter uitdrukt. Een geweldige, onvermoeibare, onuitputtelijke studie waarvoor deze jongen uit Recanati zich heeft af moeten beulen [...]. Hij werd echter gedreven door een verborgen maar vurige ambitie om een vooraanstaande plaats in de Italiaanse literatuur in te nemen, een plaats die hij zonder enige twijfel heeft verkregen...»

ALESSANDRO MANZONI

I promessi sposi

OC XIII, 219-221

«In dit boek wordt de techniek van de beschrijving –een moeilijke taak– met een indrukwekkende perfectie beheerst. Het is een duidelijk, glashelder, afgewerkt boek van uitzonderlijke kwaliteit. [...] Manzoni, zoveel complexer dan Leopardi, heeft ten opzichte van de dichter de enorme verdienste zijn eigen wanhoop niet aan de lezer en in zijn werk door te laten schijnen.»

PIRANDELLO*Novelle per un anno*

OC XII, 125-126

«Een geest, diep mediterraan en geboeid door de Middellandse Zee, waarmee hij een onmiskenbare eigenschap deelde: de koudheid. Pirandello is een ijzelijke realist. In zijn werk komen alleen maar hartstochten voor –de hartstochten die het Romeinse Recht veroorzaakt. De hartstocht van het eigendom, de sensualiteit van de eigenaar –het eigendom van de vrouwen, van de grond, enz.–, de strijd tegen de eenzaamheid, tegen de onveiligheid.»

MACHIAVELLI*Storie*

OC XXXVII, 399

«[...] in de loop van mijn leven is dit voor mij een van de grote, bewonderenswaardige, heilzame, voorbeeldige, instructieve schrijvers geweest die ik heb gelezen [...]. Een scherpzinnig, kien en onvermoeibaar waarnemer, met een vermogen om helder en nauwkeurig te formuleren, zonder een spoor van retoriek of holle frasen, met een politiek, sociaal en menselijk taalgebruik dat hem nooit ontglipt [...], Machiavelli geeft voortdurend les.»

**LUDOVICO
ARIOSTO***Orlando Furioso*

OC XLIV, 333

«Het is een sceptische, humoristische dichter die altijd de spot met de dingen drijft, zowel te pas al te onpas. Het is iemand die overal maling aan heeft en met een perfecte nauwkeurigheid schrijft.»

• Berlijn

In 1923 verbleef Josep Pla in Berlijn als correspondent van *La Publicitat* in gezelschap van zijn grote vriend, ook journalist, Eugeni Xammar. Het centrale thema van zijn werk was de gigantische inflatie van de Duitse mark in die periode van de Weimarrepubliek. Zijn artikelen, eerst gepubliceerd in *Coses vistes* (1925), *Llanterna màgica* (1926), *Relacions* (1927) en *Cartes de lluny* (1928) zijn bijeengebracht in verschillende delen van zijn volledige werken, met name in *El nord* (OC V), *La vida amarga* (OC VI) en *Notes disperses* (OC XII). Pla had bewondering en respect voor de Duitse literatuur en eruditie maar het Germaanse karakter bleef ver verwijderd van zijn zuidelijke gevoeligheid.

OC V, 170

«Een biertje kostte drie miljoen mark en een koffie met melk vier miljoen. Een vrouw in erbarmelijke staat, die van het oostfront kwam, kostte vijfhonderd miljoen mark -een kwart dollar-, amper eenvijftig in onze peseta.»

OC XII, 444-445

«[...] wat echter de meeste indruk op mij maakte, was de orde, de discipline, de verschillende vormen van onverstoorbaarheid, de rust, de stilte, de gehoorzaamheid, die het Duitse volk liet blijken [...]. Onder hun uiterlijke onverstoorbaarheid hielden zij hun heftige emoties verborgen. Dit was heel goed te zien toen de massa de kantoren van de nieuwe totalitaire partij bestormde, op het moment van de omverwerping van de bijzondere Weimarrepubliek, van de socialistische milities, van de Pruisische politici –mannen van ijzer zei men–, van de Duitse sociaal-democratie.»

Kanaal van Kiel.
Duitsland, 1969

Fotograaf onbekend,
Fundació Josep Pla,
col. Ed. Destino

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

Viaggio in Italia

OC XXXVII, 379-380

«Degenen die een zekere gevoeligheid voor Italië hebben, blijven maar doorlezen in *Italiaanse reis* van Goethe. Het is geen boek dat erg lekker leest, het is niet leuk noch populair geschreven. Het is eerder cultureel en bezit een zekere verhevenheid die, zoals alles wat Goethe schrijft, die geformuleerd en zeer begrijpelijk is. Veel meer dan de geschriften van Winckelmann.»

ISOCRATES

Discursos

OC A, 53-55

«Ik heb veel gehoord over deze oude Griekse sofist in de cafés van de elegante wijk van Berlijn. Raadpleeg de Duitse bibliografische resumés uit die tijd en u zult zeker vier of vijf grote werken, compact en volledig, over Isocrates vinden. Ik herinner me de titels van deze boeken niet meer –noch die van de schrijvers. Maar u hoeft er niet aan te twijfelen, er valt niet meer over Isocrates te ontdekken of te zeggen. De Duitsers hebben alles al uitgespit.»

HERMANN VON KEYSERLING

Vida íntima

OC XXIV, 242-243

«Hij was een antirationalist. De plaag van de moderne tijd was –volgens hem– de scheiding die men overal zag tussen rede en gevoel. De moderne mens is analytisch, rationalistisch, mechanisch, technisch, precies en perfectionistisch maar weet niet hoe hij moet leven en wat erger is, hij maakt zich ongeschikt voor het leven. We moeten terugkeren naar de cultuur [...]. De cultuur gaat over hoe we moeten leven.»

HEINRICH HEINE

Lutèce

OC XXXIX, 393

«Ik ga weer naar bed nadat ik wat in Heine heb zitten lezen. Hij schreef goed, onvoorstelbaar goed!, zoals in zijn tijd werd geschreven.»

CARL GUSTAV JUNG

Freud i la psicoanàlisi

OC XXXIII, 353

«De psychoanalyse, zoals Jung deze zag, is bovenal een observatiemethode, zeer merkwaardige classificaties, een comfortabele en praktische intellectuele uitrusting, enkele boeiende en onzekere veronderstellingen. Zijn psychologie blijft een kunst, een sierlijkheid van zijn denken, een organiserend empirisme. Het gaat niet veel verder. Voor wat betreft zijn behandelingsmethoden, daar zullen de specialisten het laatste woord over zeggen.»

THOMAS MANN

Mort a Venècia

OC XLIII, 660-661

«Mann is een eersterangs intellectueel. De kennis die hij bezit van de klassieke wereld is indrukwekkend. Het boek is op een zo perfecte manier en met zoveel verfijning geschreven dat men er sprakeloos van wordt. Het is een stijl met een absolute perfectie –een geconstrueerd en bewonderingwekkend taalgebruik.»

KARL MARX

Le capital

OC XXXV, 298-299

«Ik heb *Het kapitaal* gelezen op mijn terugreis van Berlijn en nadat [...] ik de enorme inflatie van de Duitse mark in die tijd van de Weimarrepubliek gezien en beleefd heb. En wat misschien wel de meeste indruk op me heeft gemaakt van dit boek, is dat Marx met geen woord rept over het verschijnsel inflatie ofwel over het verschijnsel geld, de prijs van het geld, een probleem dat vrijwel zeker eeuwig zal bestaan.»

FRIEDRICH NIETZSCHE

Le Gai savoir

OC XI, 294

«*De vrolijke wetenschap* is misschien wel het meest individualistische en, sociaal gezien, meest subversieve boek dat ooit is uitgegeven. [...] Nietzsche verdedigt de vrije mens, volledig eigenmachtig, ongeschikt om te geloven, vrij van iedere nood tot zekerheid, van iedere morele bezorgdheid, gewend om zich staande te houden op het slappe koord van de vele mogelijkheden, om te dansen op de rand van de afgrond.»

**FRIEDRICH
VON SCHILLER**

*Correspondance
Goethe-Schiller*

OC V, 368-369

«De beste gids van Jena is de *Correspondentie* tussen Schiller en Goethe. Schiller, altijd ziek, ingesloten door de winter, dromend van de zon en het stralende leven van Goethe [...], kwijnde weg van verlangen in Jena, temidden van de stilte van de kleine stad. Prometheus geketend aan de aarde, die dat tijdschrift schreef dat *De uren* [...] heette, wel zielig, zo'n schrijver!»

**J.P.
ECKERMANN**

*Conversaciones
con Goethe*

OC XXXVII, 335-336

«Toen ik jong was, heb ik met geestdrift de *Gesprekken met Goethe van Eckermann* gelezen. Een geweldig boek, dat vanaf het begin tot aan het einde interessant is. In dat boek wordt vaak verwezen naar Winckelmann als een hartstochtelijk liefhebber van de klassieke wereld en de Griekse kunst, en met name de Griekse beeldhouwkunst. [...] Goethe had een grote bewondering voor deze Pruis uit Brandenburg vanwege zijn haast zuidelijke hartstocht.»

• Londen

Josep Pla maakte zijn eerste reis naar Londen tussen 1925 en 1926 als correspondent van *La Publicitat* en veel van zijn indrukken zijn opgenomen in *Cartes de lluny* (1928) onder *El nord* (OC V). Een andere reeks herinneringen van zijn verblijf in Engeland is te vinden in *La vida amarga* (OC VI). Pla kende en hield van de Engelse literatuur en enkele van de schrijvers die vaak in zijn werk terugkomen zijn Conrad, Dickens, Shaw, Chesterton, Butler... Hij keerde er op hoge leeftijd in 1969 terug en beschrijft de op dat moment meest glansrijke aspecten van de stad die zich van de oorlog hersteld heeft en uitgegroeid is tot een van de aantrekkelijkste hoofdsteden van die periode (*El viatge s'acaba*, OC XXXIX).

OC V, 58

«De grote schrijver zat op een zomeravond met vele sterren aan de rand van zijn boot die voor anker lag aan de steigers van Londen, en zag de geschiedenis over de Theems voorbijgaan. Als eerste waren het de Romeinen die stroomopwaarts gingen; daarna de Engelsen die de rivier afvoeren, met stalen ogen, een vuur in het hart en een ster boven de mast van de brigantijn: handelaren, zeemannen, kapiteins, avonturiers. Het is een mooie scène, die scène van Conrad: de beste Baedeker van de rivier.»

OC V, 59

«[...] jullie voelen je weer jong als jullie in dat oude land aankomen –jullie voelen hoe een oude vorm levend kan zijn. En de oorzaak moet de rivier zijn. Jullie hebben het gevoel dat jullie raam op de belangrijkste weg ter wereld uitkijkt. Zien jullie die mensen die daar wandelen met een gezicht alsof ze ergens naar toe gaan. Die boten die op en af varen over dat vette en troebele water hebben een gunstige koers. [...] De rivier is een pijl die de richting van de wereld aangeeft.»

Josep Pla in Londen,
1955

Fotograaf Josep Vergés,
Fundació Josep Pla,
col. Ed. Destino

SAMUEL BUTLER*The Way of all flesh*

OC XLIII, 710

«Ik was en ben een lezer –en veelal een groot bewonderaar– van de Engelse schrijver Samuel Butler (1835-1902). Ik was geïnteresseerd in zijn werk, zijn leven, de manier waarop hij de dingen bekeek, zijn reizen. Zijn critici zeiden dat hij een satiricus was. Dat was hij inderdaad maar hij sloeg nooit over naar de humorzijde; hij was eerder een ernstig satiricus, niet stug maar erg serieus.»

LORD BYRON*Childe Harold's Pilgrimage*

OC XXVI, 389

«Degene die een schandaal veroorzaakte naar aanleiding van de aankoop van een fries [van het Parthenon] voor Lord Elgin was Lord Byron die tegen de ambassadeur een hatelijk vers schreef die deze veel schade zou berokkenen. Al met al was Byron de eerste Griekse irredentist, als persoon onbezonnen, verwaand en exhibitionistisch, van de romantische literatuur, middelmatig en tegenwoordig onleesbaar, waar heel kritisch Europa verzot op is.»

GILBERT KEITH CHESTERTON*What's wrong with the World*

OC XXIX, 115-116

«Chesterton, in zijn Engelse omgeving in een sfeer van vrijheid, maakt me enthousiast. Ik voel dat het een goed mens is en als een intellectueel van zijn omvang een goed mens is, heeft hij het meest weg van een engel. Zij die zich intellectueel noemen, zijn vaak links. [...] Zijn inmengingen in het Engelse leven staan borg voor een absoluut respect voor de werkelijkheid en de waarheid – en dit is voorbeeldig.»

JOSEPH CONRAD*The mirror of the sea*

OC XXXIII, 85

«Ten aanzien van de zee en zijn landschappen is Conrad een Homerus: niemand heeft deze op een grootsere en tegelijkertijd natuurlijkere manier beschreven dan Joseph Conrad, en niemand heeft zoals hij een scherpere gevoeligheid aan de dag gelegd om de oneindige schakeringen vast te leggen –ongeacht de voor– of tegenspoed van de hen die de zee bevaren.»

DANIEL DEFOE*Moll Flanders*

OC XII, 255

«Voor de vierde of vijfde keer in mijn leven lees ik *Moll Flanders* van Daniel Defoe. Een boek dat ik nooit heb kunnen laten liggen, van een uitzonderlijke eenvoud dat de tand des tijds heeft doorstaan. Het is in de 18e eeuw geschreven, in de bloeitijd van de barok op het vasteland, en bezit een merkwaardig kenmerk: de rechtvaardiging van de handelingen die de mensen in ruil voor geld verrichten.»

CHARLES DICKENS*The Picwick Papers*

OC V, 69

«Zoals zoveel mensen van het vasteland is mijn meest levendige gids van Londen de herinnering aan de boeken die ik van Dickens heb gelezen. Fleet Street behoort tot de meest dramatische Dickensiaanse wereld. De oude schuldgevangenis bevindt zich in die straat en de vader van de romanschrijver maakt deel uit van zijn klantenkring. De eerbiedwaardige meneer Pickwick, het grote personage van de Engelse roman, heeft hier ook een tijdje doorgebracht.»

JAMES BOSWELL*The Life of Samuel Johnson*

OC XLIII, 712-713

«Ik moet bekennen dat ik voor dit personage [Johnson] een bijzondere bewondering heb. [...] Het is een vermakelijke man, enigszins absoluut, die zich nergens over verbaast, een groot schrijver van zedepreken voor predikanten, een gelovig mens die in de laatste jaren van zijn leven een bewonderenswaardig en boeiend sociaal leven leidde.»

JAMES JOYCE*Ulysses*

OC XXVI, 230-231

«Ik heb de *Ulysses* van Joyce [...] opnieuw gelezen. Het boek is indrukwekkend –een van de meest verbijsterende documenten van het schijnbaar magisch realisme in de geschiedenis van de literatuur. Het is niet alleen belangrijk (denk ik) vanwege zijn kleur, de onophoudelijke stroom van waarheden die het bevat maar ook om zijn verfijndheid en omdat het een geweldig werk is dat technisch goed in elkaar zit.»

**WILLIAM
SHAKESPEARE***The Complete works*

OC XXXIII, 411

«Het theater van Shakespeare is gebaseerd op de menselijke karakters, d.w.z. op de dialectiek van de gevoelens. Het is een theater dat soms enigszins verwarrend is –hoewel het leven dit voortdurend nog veel erger is. Die karakters die voor sommige uitzonderlijke voorbeelden zijn van de menselijke diepgang. Koning Lear, Macbeth, Hamlet, bevatten huiveringwekkende karakters, de goede en de slechte mens –eeuwige essentie– van het leven.»

**GEORGE
BERNARD
SHAW***Man and Superman*

OC XLIII, 245

«Men kan zeggen dat er geen dag was waarin hij de wateren van zijn land niet met een zin, een brief, een artikel, een non-conformistisch, explosief, diepgaand of paradoxaal artikel in beroering bracht. Zijn polemieken met Chesterton over in feite alles duurt vandaag nog steeds voort. En dit is een van de meest nobele intellectuele feiten van onze tijd.»

Josep Pla voor de
Kariatiden van het
Erechtheion.
Athene, 1923

Fotograaf onbekend,
Fundació Josep Pla,
col. Ed. Destino

In 1929 reisde Josep Pla voor de eerste keer naar Athene, een van de bestemmingen waarvan de schrijver het meest gedroomd had. Hij kwam aan in Patras aan boord van de *Samos* en ging van Korinthe naar Athene met de *Toyas*. Hij beschrijft deze ervaring die voor hem van doorslaggevende betekenis is, in het boek *Les escales de Llevant* (OC XIII). Het verblijf in 1956 was ook belangrijk waarin hij weer met de boot aankomt, beschreven in *En mar* (OC XVIII), een boek waarin hij gedetailleerde en diepzinnige informatie geeft over de Griekse klassieke wereld. De situatie op Cyprus bevond zich op een kritiek punt maar wilde niet naar het eiland reizen en gaf hij er de voorkeur aan opnieuw zijn visie te geven over de rol van Griekenland in de westerse beschaving. Dit thema komt ook naar voren in andere werken, zoals *Notes per a Sílvia* (OC XXVI, *Grècia. Notes per a principiants escrites per un principiant*, op een zeer didactische toon) en ook *Itàlia i el Mediterrani* (OC XXXVII).

OC XIII, 349

«De klassieke kunst dragen we min of meer allemaal in ons mee. De beelden maken deel uit van ons schoolleven, van onze opvoeding, van onze manier van zijn. Om het in bewoordingen van Kant te zeggen, het zijn onze a priori synthetische ideeën over de mooie dingen. De beste bijvoeglijke naamwoorden van de taal hebben ze ons gegeven om die verminkte en klankrijke marmers te beoordelen.»

OC XVIII, 132

«'s Morgens loop ik nog omhoog naar de Acropolis. Een zomerdag, fel licht, misschien al te fel maar zonder wazig zicht, intens. [...] Daarna wandel ik rond door de tempel en op een gegeven moment denk ik –zonder dat die gedachte bewust in me opkwam– dat het misschien de laatste keer is dat ik deze stenen zie. [...] Op een moment dat ik denk dat niemand me ziet, strek ik mijn armen uit en sla ze om een zuil heen. Wat een kinderlijk gedrag!»

ARISTOPHANES

Comédies

OC XV, 420

«Een van de komedies van Aristofanes is *De vrede*. In dat werk kom je uitzonderlijke dingen tegen: een onsterfelijk portret van Kleoon, de democratische strijder, een lofzang op de vrede gezien vanuit het oogpunt van de menselijke normale toestand –die van de middelmatigheid– die nooit zal worden overwonnen. Aristofanes is een uitzonderlijke geest en waarschijnlijk een van de grootste schrijvers die het Middellandse Zeegebied ooit heeft gekend.»

FUSTEL DE COULANGES

La Cité antique

OC XIII, 311

«Er is een klassiek boek dat onovertroffen en verrassend is, en over het onderwijs in de steden van de klassieke oudheid gaat: *De antieke stad* van Fustel de Coulanges. Het is de best onderbouwde en heldere studie –naar mijn beperkte mening– over de oorsprong van de geschiedenis in de klassieke samenlevingen, van de wereld waarvan wij, door de romanisering, deel van uitmaken.»

HOMERUS

L'Odissea

OC XXXVII, 455

«Dat Odysseus de allergrootste, de slimste, de meest behoedzame, de zwijgzaamste, de meest fantasierijke en de meest dialectische zuiderling is, lijkt mij onweerlegbaar. Dat hij de Oorlog van Troje, temidden van de gewelddadige Grieken heeft gewonnen [...], lijkt me steeds duidelijker. Dat hij de kust van Sicilië kende, daar twijfel ik niet over: en alleen door het lezen van de *Odyssee*. Dit heeft allemaal veel invloed gehad.»

NIKOS KAZANTZAKIS

Alexis Zorba

OC XVIII, 116

«Het is vrijwel zeker dat in het huidige Athene de mensen minder schreeuwen en gebaren als twintig jaar geleden, dat het eten minder zwaar valt, dat het verantwoordelijkheidsgevoel begint te beklippen, dat de personages in de werken van Kazantzakis een enigszins literair-muzikale nostalgie krijgen.»

KONSTANDINOS KAFAVIS

Poesies

OC XXVI, 422

«Forster had het in Londen over Kavafis en loofde hem. Dit is de reden van de bekendheid en het respect die zijn gedichten hebben. [...] Hij wordt beschouwd als een uitstekende treurdichter. De vernietiging van de klassieke wereld vormt hiervan de achtergrond. De kennis die Kavafis niet alleen van de klassieke Grieken heeft maar ook van de uitgebreide –en complexe– byzantijnse wereld, is verbazingwekkend.»

PAUSANIAS

Descriptió de Grècia

OC XIII, 346

«De *Beschrijving van Griekenland* van Pausanias, geschreven in de 2e eeuw na Chr., is –naar mijn bescheiden mening– misschien wel de beste gids van Griekenland. De Duitse Baedeker uit de 19e eeuw –die heel goed was– is onvindbaar. De Franse gidsen zijn ontzettend pedant. De beschrijving van Pausanias is prachtig in het Engels vertaald door Sir James G. Frazer.»

PINDARUS

Odes

OC XXVI, 293

«Ik zou vrijwel mijn hele werk voor deze twee versregels van de derde Pythische ode geven: “O mijn ziel, hunker niet naar onsterfelijkheid, / maar put het veld van het mogelijke uit.”»

PLATO

Diàlegs

OC XXXVII, 471

«Het was een man die altijd het goede verdedigde. Hij leek eerder een groot dichter dan een groot filosoof –met een poëzie zonder vrouwen en zonder dichters. [...] Hoe dan ook, de volkspartij van Athene –voorzitter van de oorlog met Sparta– vermoordt Socrates, en met hem de ideeën waarmee deze zijn onsterfelijke *Dialogen* schreef. Als tragedie geweldig toch.»

XENOPHON

Records de Sòcrates

OC XIII, 336

Plato zei over Socrates dat het iemand was die nooit bestaan had, in die zin dat alle mensen uit zijn tijd zich konden vergelijken met een man uit het verleden. Met Socrates is die vergelijking, zowel vroeger als nu, onmogelijk.»

THUCYDIDES

Història de la guerra del Peloponès

OC XV, 416

«Een van de grootste geesten van de klassieke wereld, Thucydides, een elegant waarnemer, onvervaard en objectief, met een duidelijkheid die soms beangstigend is, wilde in zijn *Geschiedenis van de Peloponnesische Oorlog* vastleggen dat de Griekse ervaring liet zien dat de mens onverbeterlijk is.»

1897 Josep Pla wordt geboren in Palafrugell op 8 maart 1897, op nummer 49 van de carrer Nou, zoon van Antoni Pla i Vilar en Maria Casadevall i Llach.

1904 Hij gaat naar de lagere school van de Broeders Maristen in Palafrugell en volgt de middelbare school op het Institut de Girona.

1913 Hij studeert Rechten aan de universiteit van Barcelona en behaalt zijn doctoraal in 1919.

1917 Hij publiceert zijn eerste literaire proza in verschillende media: *Ofrena*, *Cenacle*, *Diari de Girona* en *L'Instant*.

1918 Hij gaat regelmatig naar het Ateneu Barcelonès. Alexandre Plana wordt zijn literaire mentor. Hij begint een regelmatige samenwerking met de *Baix Empordà* uit Palafrugell en publiceert literaire prozastukken in *Alt Empordà*, uit Figueres, en *El Camí*, uit Barcelona.

1919 Hij begint te werken voor *Las Noticias* en kort daarop voor *La Publicidad*.

1920 Hij vertrekt naar Parijs als correspondent voor *La Publicidad*.

1921 Hij verstuurt kronieken vanaf Mallorca en is speciaal verslaggever in Madrid. Hij is gedeputeerde van de Mancomunitat de Catalunya voor de Nationalistische bond van de Baix Empordà. Hij reist naar Portugal.

1922 Speciaal verslaggever in Italië. Hij schrijft voor *La Publicitat*, *La Veu de Catalunya*, *El Sol* uit Madrid en het tijdschrift *D'Ací i d'Allà*. Hij verzorgt de berichtgeving van de Mars op Rome.

1923 Hij reist naar het Roergebied, Lausanne en Rijnland, Beieren, Thüringen en Saxen. Hij werkt als correspondent in Berlijn waar hij een woning deelt met de journalist Eugen Xammar.

1924 Proces voor een militair tribunaal wegens een kritisch artikel over de Spaanse militaire politie in Marokko, gepubliceerd in *El Día* uit Mallorca. Hij reist door Europa. Begin van de relatie met Adi Enberg, een vrouw van Noorse afkomst en geboren in Barcelona.

1925 Publicatie van zijn eerste belangrijke werk: *Coses vistes*. Hij reist van Parijs naar Rusland en vervolgens door naar Engeland.

1927-1935 Hij reist met Adi Enberg naar Corsica. Hij reist door Oost-Europa en werkt als politiek correspondent in Madrid. Hij publiceert: *Llanterna màgica*, *Relacions*, *Cartes de lluny*, *Cartes meridionals*, *Madrid (Un dietari)* en *Madrid (L'adveniment de la República)*.

1936-1937 Aan het begin van de Spaanse Burgeroorlog wijkt hij uit naar Frankrijk en Italië, samen met Adi Enberg, die werkt voor de franquistische spionagedienst. Cambó draagt hem de *Història de la Segona República Espanyola* op die hij in 1939 voltooit.

1938 Hij komt het Spanje van Franco binnen via San Sebastian. Hij werkt voor *El Diario Vasco*.

1939 Na afloop van de burgeroorlog is hij een van de tijdelijke directeurs van *La Vanguardia* (januari-april). Hij gaat in Fornells (Begur) wonen. Scheiding met Adi Enberg.

1940 Begin van een wekelijkse samenwerking met het tijdschrift *Destino* (tot aan 1976). Hij woont in L'Escala. Begin van zijn relatie met Aurora Perea.

1940-1946 Hij publiceert in het Spaans: *Història de la Segona República Espanyola*, *Costa Brava (Guía general y verídica)*, *Las ciudades del mar*, *Viaje en autobús*, *Rusiñol y su tiempo*, *Humor honesto y vago*, *El pintor Joaquín Mir*, *La huída del tiempo*, *Un señor de Barcelona* en *Vida de Manolo*.

1943 Begin van een wekelijkse samenwerking met het *Diario de Barcelona* (tot aan 1954).

1944 Dood van zijn vader.

1946 Hij woont in Cadaqués. Begin van zijn relatie met Consuelo Robles.

1946-1947 Hij publiceert opnieuw in het Catalaans: *Cartes de lluny*, *Viatge a Catalunya* en *Cadaqués*.

1947 Hij woont afwisselend in L'Escala en Llofriu.

1948 Hij vestigt zich definitief in de boerderij Pla de Llofriu.

1949 Hij begint de samenwerking met Editorial Selecta.

1950-1956 Hij publiceert bij Editorial Selecta enkele van zijn meest bekende werken, zoals *El carrer Estret*, *Girona*, *un llibre de records* en *Cartes d'Itàlia*.

1953 Hij reist naar Portugal, Valencia en Madrid. Reis naar Cuba.

1954 Hij reist naar New York.

1955 Hij brengt een bezoek aan Josep Tarradellas, president van de Generalitat de Catalunya in ballingschap, in Parijs. Reis naar Engeland.

1956 Hij begint met de uitgaven van de *Obres completes*, voor Editorial Selecta (29 delen). Hij reist naar Italië en Griekenland.

1957 Hij reist naar Israël en Zuid-Amerika. Hij ontvangt de onderscheiding Premi Lletra d'Or voor zijn boek *Barcelona (papers d'un estudiant)*.

1958 Reis naar Brazilië. Hij begint met de serie *Homenots* en publiceert *Israel en los presentes días*.

1959 Hij bezoekt Zwitserland. Hij reist naar de Rode Zee, de Perzische Golf, de Indische Oceaan, de Atlantische Oceaan en de Cariben, tot aan Valparaíso.

1960 Reis naar Amerika. Hij begint te werken voor *El Correo Catalán* (tot aan 1965).

1962 Hij beëindigt zijn samenwerking met Editorial Selecta.

1963 Reis naar de Verenigde Staten.

1964 Hij reist naar Puerto Rico, Brazilië en Argentinië.

1965 Zijn moeder overlijdt. Hij reist samen met Baltasar Porcel naar Mallorca.

1966 Hij begint aan *El quadern gris* en *Obra completa* voor Edicions Destino. Hij reist naar de Canarische Eilanden en Zuid-Amerika. Reis langs de Rijn: Nederland, Duitsland, Frankrijk en Zwitserland. Hij gaat naar Sueca en Xàtiva. Hij keert terug naar Buenos Aires.

1967 Korte reizen naar Mallorca en Athene. Medalla d'Or van het provinciebestuur van Gerona. Kritiekprijs Serra d'Or voor het boek *El quadern gris*.

1968 Reis naar Leipzig.

1969 Hij reist naar Moskou en Noord-Europa. Hij reist naar Cantabrië, Baskenland en Portugal. Òmnium Cultural stelt de ereprijs voor de Catalaanse letteren in, de jury weigert jaar op jaar hem de prijs toe te kennen, wat tot aan zijn dood regelmatig controversies veroorzaakt.

1971 In augustus krijgt hij een licht hartinfarct maar hij herstelt zich snel. De voortdurende bliken van bewondering en genegenheid zijn een bewijs voor zijn groeiende populariteit.

1973 Hij staat een groot deel van zijn bibliotheek af en richt de stichting op die zijn naam draagt. Kritiekprijs Serra d'Or voor het boek *El que hem menjat*.

1975 Koning Juan Carlos en koningin Sofia brengen hem een bezoek op zijn boerderij Pla. Medalla d'Or van het provinciebestuur van Barcelona.

1976 Hij beëindigt zijn samenwerking met het tijdschrift *Destino*.

1977 Kritiekprijs Serra d'Or voor het boek *Articles amb cua*.

1979 Stadsprijs van Barcelona voor het boek *Notes del capvesprol*.

1980 Josep Tarradellas overhandigt hem de Medalla d'Or van de Generalitat. Kritiekprijs Serra d'Or voor het boek *Notes del capvesprol*.

1981 Hij overlijdt op 23 april op de leeftijd van 84 jaar. Hij heeft 38 delen van de *Obra completa* gepubliceerd en andere niet uitgegeven werken worden na zijn dood gepubliceerd.

Generalitat de Catalunya
Ministerie van het Presidentschap
Regeringsdelegatie van
de Generalitat voor de EU
Directoraat-generaal
Corporatieve Verspreiding

**Regeringsafgevaardigde van
de Generalitat voor de EU**
Albert Moreno

**Algemeen directeur van
Corporatieve Verspreiding**
Jordi Fortuny

Institut Ramon Llull
Josep Bargalló

Fundació Josep Pla
Anna Aguiló

Commissarissen
Anna Aguiló
Teresa Lloret

Directie
Carme Cañadell

Coördinatie
Santi Rifa

Documentatie
Teresa Lloret
Mar Anglí
Fundació Josep Pla

Ontwerp van de expositie
Anglí Folch & Associats S.L.

Grafisch ontwerp
Mario Eskenazi
Dani Rubio

Productie montage
Grop. Exposicions i museografia

Audiovisuele productie
Studio Pomés
Eva Vilamala

Vertaling en revisie
Stephan Wessels (Discobole S.L.)

Verzekering
Mapfre

Tekst
© Erfgenamen van Josep Pla
Teresa Lloret

Foto's
Fundació Josep Pla
© dels auteurs

Druk
Gràfiko S.L.

Wettelijk depot
B-

Dankbetuigingen
Studio Pomés
Erfgenamen van Josep Pla
Imma Buldú-Freixa

De cartografie is eigendom
van het Cartografisch Instituut
van Catalonië en is kosteloos
afgegaan ten behoeve van deze
tentoonstelling, beschikbaar
op www.icc.cat

 **Generalitat
de Catalunya**

 **institut
ramon llull**
Llengua i cultura catalanes

f u n d a c i ó